

Afet ve Acil Durum Yönetiminde de Balık Baştan Kokmuş!

Kuruluşu 1959 yılına dayanan “**Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı**” AFAD, idari anlamda zirve konumuna 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık’a bağlanmasıyla ulaştı. Ne yazık ki bu seviyede kalamadı ve Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sırasında İçişleri Bakanlığına bağlı bir alt birim statüsüne düşürüldü! Halbuki bakanlıklar ve kurumlar üstü olarak yurt genelinde etkili ve yetkili kalmalıydı. Bir bakanlıktan daha düşük seviyede olması diğer kurumlar nezdinde yetkinliğini ve koordinasyon gücünü kaybettirdi. Sağlık Bakanlığının UMKE’si gibi rakip veya paralel örgütler kurulmasına fırsat verildi.

Yangın, deprem, sel, patlama, savaş ve seferberlik gibi doğal veya suni bütün afet ve felaketleri kapsayan görev ve yetki alanıyla AFAD, devletin en yüksek icra makamına doğrudan bağlı olmalıydı! Bu şekilde Emniyet ve TSK kanadı da etkili ve aktif eşgüdümle çalıştırılabilirdi. Nitekim, sivil savunma mevzuatına göre özel veya kamu kurumlarındaki Sivil Savunma Uzmanı/Amiri olarak görevlendirilen kişiler de kurumun en üst yöneticisine doğrudan bağlı olmak zorundadır. Balık baştan kokar veya imam-cemaat etkileşimi gibi, devletin zirvesi bu ana kuralı dikkate almayınca, yerel yöneticilerin çoğu da bu işi ciddiye almıyorlar!

2022 yılında Sağlık Yönetimi doktora tezimi yaparken Sağlık Bakanlığında bağlı 400 yatak ve üzeri hastanelerin yönetiminde bu esas kurala uyan hastane oranının yalnızca yüzde 4,2’de kalmasına şaşırمامıştım! 79 insanımızın vefatı, 50 den fazla yaralı ile Otel Yangını Faciasının yaşandığı Bolu ilimizde, Valiliğin ve Belediye Başkanlığının yönetim organizasyonunda da Sivil Savunma birimlerinin alt düzey yardımcılara kaydırıldığını görüyoruz. Çok şükür, en azından Bolu Devlet Hastanesinin organizasyonunu doğru yaptığını tespit ettim.

Sivil Savunma Birimine değer verilmeyince, mevzuat gereği kurulması gereken Sivil Savunma Servislerinin de ya ihmal edilerek kurulmadığını veya kağıt üzerinde kaldığını görüyoruz. 100 ve üzeri personeli olan işletmelerde bir kısmının, 200 ve üzeri personeli olan işletmelerde hepsinin kurulması,

donatılması ve düzenli eğitim ve tatbikatlar ile işler tutulması gereken Sivil Savunma Servisleri şunlardır:

Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi;
Emniyet ve Kılavuz Servisi;
İtfaiye Servisi;
Kurtarma Servisi;
İlk Yardım Servisi;
Sosyal Yardım Servisi;
Teknik Onarım Servisi.

Bu servislerin donanımlı, güncel, eğitilmiş ve yeterli sayıda kurulmadığı her kurumda, yaşanacak felaketin sonuçları ağır zayıfla çıkacaktır!

Bolu Kartalkaya Oteller Bölgesindeki yapılaşma bir kampüs şeklinde odaklandığı için, her binanın çekirdek yapılanması dışında ortak bir Sivil Savunma Planı ve ekipleri de oluşturulmalı, karma personel yapısı eğitim ve her defasında farklı binalardaki tatbikatlar ile güncel kalmalı idi. Ayrıca yine tıpkı askeri kışlalar gibi bu tip şehre uzak kampüslerin kendi temel itfaiye araçlı acil müdahale istasyonu da kurulmalı idi. Çünkü bir yangının başlamasından itibaren 3-5 dakika içinde odayı, 8-10 dakika içinde kat veya daireyi, 15-20 dakika içinde binayı yutacak hızda ilerlediğini dikkate almak zorundayız. Bolu yangınında itfaiye aracının ulaşması neredeyse 1 saate yakın sürmüştü! Böyle bir gecikmenin dehşetli faturası yaşandığı üzere, inanılmaz sayıda can ve mal kaybıdır!

Bolu yangınında yerel ve merkezi yönetim arasındaki yetki, görev çekişmesinden veya çeşitli nedenlerle idari kısa yolların kurulmasından dolayı, meydana gelen şüpheli veya gri alanlardan yararlanarak suistimalden çekinmeyen tarafın işletme sahipleri olduğu barizdir! Amaçlarına ulaşmak için her yolu denediklerini ve sistemin açıklarını belki de içeriden yardım ve danışmanlık olarak kullandıklarını görüyoruz. Özellikle Bakanlıkların yerel süreçleri veya görece engelleri aşmak için kendilerine yetki olarak devşirdikleri her konuda, sorumluluk da almaları gerektiği açıktır. Uygulamada yetkili, sorgulamada ilgisiz kalamazlar! Benzer durumların, Sayıştay kontrolünden veya Kamu İhale Kurumu (KİK) kapsamından çıkarılan iş ve projelerde de yaşandığını biliyoruz.

Bolu özelinde oteller bölgesinin Bolu Merkez İlçe Belediyesinin yetki ve sorumluluk alanı dışında kaldığı açıktır. İlçe ve belde belediyelerinden karşılanamayan uzman personel ve denetim hizmetlerinin, Valilik kanalıyla icra edilmesi gerekir. Bunun için de en sağlıklı icra kurumu yerel AFAD müdürlükleridir! AFAD, yangın konusunu fiilen belediyelere terk etmiş, teşkilat ve görev kapsamından çıkarmış gibi yapılmıştır. Sadece eğitim boyutu ile sınırlı kalmıştır. Her belediyede yangın uzmanı olmayabilir ama Valilikler içinde AFAD teşkilatında istihdamı ve yangın mevzuatı kapsamında İl Belediye sınırları dışında kalan bölgelerde ruhsat ve denetim hizmetleri sağlanabilir. Yeter ki karar verilsin!

Sivil Savunma mevzuatında ve planlama yaklaşımlarında maalesef çağın ve teknolojinin gerisinde kalınmıştır. Sivil Savunma Planlarının, işletme modellerine ve boyutlarına göre farklı versiyonları üretilmelidir. Nitekim bu geri kalmışlık da bahane edilerek, Sağlık Bakanlığı tarafından UMKE teşkilatı kurulmuş, hastanelerde Sivil Savunma Planlarının dışında ayrıca Hastane Acil Durum ve Afet Planı (HAP) yapılması zorunlu tutulmuştur. Maalesef saçma bir şekilde, her hastane içinde iki ayrı acil plana göre aynı amaçla kurulmuş çok sayıda ikili ekip enflasyonu vardır. HAP'ın öne çıkarılması ile Sivil Savunma Planı ve servisleri fiilen uyutulmuştur. UMKE-AFAD rekabeti ve uyumsuzluk nedeniyle kaynak israfı halen sürmektedir. AFAD en üst çatı kurum olarak güçlenmeli, UMKE ve Askeri Kuvvetler gibi uzmanlık dalları olmalı, Türkiye genelinde her kurumda tek acil durum ve afet planı yapılmalı; hastane, okul, fabrika, AVM gibi özel alanlar için uyarlanmış Sivil Savunma Planı versiyonları geliştirilmelidir. En yakın itfaiye istasyonuna 15-20 dakikadan daha uzun yol mesafesi bulunan üniversite, fabrika, otel, konut, vb. toplu

iş ve yaşam merkezlerinde asgari araç ve teçhizata sahip itfaiye istasyonu kurulması zorunlu olmalıdır!

Zaten alınması gereken tedbirler için, ayrıca daha fazla can ve mal kaybı yaşanmadan gereğinin acilen yapılması dileği ve bugüne kadar yaşanan bütün yangın ve afetlerde yitirdiğimiz kardeşlerimize rahmetler gelmesi duası ile Yüce Allah'a emanet olunuz!...